
Алад'єва С. Е.

магістрантка ОП «Фінанси, банківська справа та страхування»
Сумський національний аграрний університет, Україна

Жмайлов В. М.

канд.екон.наук, професор, професор кафедри маркетингу та логістики
Сумський національний аграрний університет, Україна

ЩОДО РОЛІ ФІНАНСОВИХ РЕСУРСІВ У СФЕРІ УПРАВЛІННЯ НА РІВНІ МІСЦЕВИХ БЮДЖЕТІВ

В сучасних умовах серед важливих проблем формування місцевих бюджетів, як окремого елемента бюджетної системи України, є забезпечення збалансованого соціально-економічного розвитку як окремих регіонів, так і країни в цілому. Саме тому, на сьогодні актуальною постала проблема управління фінансовими ресурсами місцевих бюджетів, що за умов мирного довоєнного часу в Україні дозволяло територіальним громадам бути здатними забезпечувати виконання завдань в питанні володіння ними відповідним обсягом фінансових ресурсів, необхідних для покриття власних витрат. Їх роль полягає у тому, що через місцеві бюджети мобілізується значна частина фінансових ресурсів, а також відбувається розподіл і перерозподіл цієї частини ресурсів.

Суттєвий внесок у розвиток теоретико-методологічних та практичних проблем управління фінансовими ресурсами місцевих бюджетів зробили такі вітчизняні вчені-економісти як: О. Василик, В. Даниленко, О. Кириленко, В. Кравченко, І. Луніна, І. Лютий, К. Павлюк, В. Федосов і ін..

Місцеві фінансові ресурси є сукупністю фондів грошових засобів, які створюються в процесі розподілу та перерозподілу ВВП та спрямовуються на економічний і соціальний розвиток адміністративно-територіальних одиниць. Місцеві бюджети сприяють реалізації перспективних цілей національного розвитку і загальнодержавних програм, здійсненню фінансування державних видатків; місцевим бюджетам належить важлива роль у забезпеченні конституційних гарантій, вирішенні соціальних проблем, піднесенні рівня добробуту населення.

Відомо, що до фінансових ресурсів органів місцевого самоврядування належать: доходи місцевих бюджетів (складовою яких в умовах децентралізації фінансових ресурсів, окрім іншого, стали передані з державного бюджету плати за надання інших адміністративних послуг та державне мито, податок на прибуток підприємств приватного сектору економіки); кошти цільових фондів, фінансові ресурси підприємств комунальної власності, благодійні, спонсорські внески, пожертвування, інші ресурси згідно з діючим законодавством. Надходження до загального фонду розширено за рахунок передачі із спеціального фонду екологічного податку, єдиного податку та податку на нерухоме майно, які раніше були джерелами формування бюджету розвитку. Окрім того, з початком бюджетної децентралізації на місцевому рівні, місцеві бюджети почали отримувати такі нові види трансфертів як: освітня субвенція, медична субвенція та субвенція на підготовку робітничих кадрів.

Варто зазначити, що в системі нормативно-правових актів, що регламентують управління фінансовими ресурсами територіальних громад, центральне місце відведено Бюджетному кодексу України [1]. Цим документом регламентується функціонування бюджетної системи країни, порядок фінансування бюджету, організацію бюджетного процесу, повноваження його учасників. Відповідно до Бюджетного кодексу, відбулись значні зміни до підходів у формуванні видаткових повноважень, які делегуються виключно на рівень міст обласного значення, районний рівень та рівень територіальних

громад. До того ж, встановлення місцевих податків і зборів на сьогодні відбувається органами влади, загальні питання яких регулюються цим же документом.

Важлива роль в реалізації визначених нині діючим законодавством напрямків і джерел формування фінансових ресурсів місцевих бюджетів сьогодні належить департаментам фінансів обласних державних адміністрацій та фінансовим управлінням районних міських рад, які є виконавчим органом міських рад та утворюються радою відповідно до Закону України «Про місцеве самоврядування». [2] Ними здійснюється збалансування співвідношення між державними і місцевими податками та зборами. У своїй діяльності департаменти фінансів та фінансові управління керуються Конституцією України, законами України, Бюджетним кодексом України, актами Президента України, Верховної Ради та Кабінету міністрів України, Наказами міністерства фінансів, Інструкціями Державної казначейської Служби України, рішеннями міської ради та розпорядженнями голів ОДА (в період воєнного стану ОЦВА) та міських голів.

Практичні питання функціонування вище згаданих державних інституцій можна розглянути за структурою департаменту фінансів, економіки та інвестицій Сумської міської ради (рис.1), які побудовані у відповідності до штатного розпису та виконують покладені на департамент завдання та функції в межах своїх повноважень на відповідній території адміністративно-територіальної одиниці.

Рис. 1. Структура департаменту фінансів, економіки та інвестицій Сумської міської ради

Джерело: побудовано автором за [3]

Відповідно до діючої структури департаменту фінансів, економіки та інвестицій на місцевому рівні, його узагальнені функції можна охарактеризувати як: складання бюджету;

внесення пропозицій по розподілу доходів і видатків бюджету місцевого підпорядкування; розгляд проекту місцевого бюджету та організація його виконання; контроль бухгалтерської звітності та облік в бюджетних установах місцевого підпорядкування з метою ефективного використання бюджетних коштів; проведення фінансової політики, аналіз системи оподаткування та внесення пропозицій щодо їх удосконалення; поліпшення інвестиційного клімату на рівні адміністративно-територіального утворення.

Важливим також, на нашу думку, є те, що на сьогодні департаментом фінансів, економіки та інвестицій застосовується процесний підхід здійснення операцій з управління фінансовими ресурсами у поєднанні з новітніми ІТ-технологіями, які спрямовані на співробітництво з провідними закордонними ІТ-компаніями та розробку вітчизняних аналогів згідно світових стандартів для установ та закладів бюджетної сфери. У відповідності до цього, ефективне формування та використання фінансових ресурсів повинно бути зорієнтоване не на функції та структуру управління, а на процеси, які здійснюються. Такий підхід, на нашу думку, є актуальним та своєчасним, оскільки дозволяє здійснювати процес управління фінансовими ресурсами через комплекс операцій (або ж їх сукупність), які зосереджені в місцевих бюджетах і передбачає вивчення органами управління їх впливу на кінцевий результат процесу управління фінансовими ресурсами органів місцевого самоврядування.

Отже, враховуючи нинішню ситуації в державі, (що пов'язана з повномасштабним вторгненням РФ в Україну та активними військовими діями, які ведуться на сході та півдні країни), подальша діяльність органів управління на місцевому рівні залишається складною щодо забезпечення запланованих фінансових надходжень до місцевих бюджетів, але має бути спрямована на максимальне наповнення джерел формування фінансових ресурсів місцевих бюджетів та ефективніше їх використання. З цією метою місцевій владі варто створити необхідні умови щодо подальшого забезпечення взаємодії органів управління при формуванні та використанні фінансових ресурсів місцевих бюджетів. Це, на нашу думку, може стати можливим за умови досягнення поставлених органами управління на місцевому рівні завдань, які спрямовані на удосконалення напрямків управління фінансовими ресурсами шляхом створення умов для реалізації заходів щодо забезпечення формування і цільового використання фінансових ресурсів органами місцевого самоврядування; вдосконалення інформаційно-технічного забезпечення регіональних департаментів фінансів та фінансових управлінь районних міських рад, підготовки та підвищення кваліфікації їх працівників, а також побудови раціонально структурованої всієї фінансової системи з притаманним їй та пристосованим до нинішніх умов механізмом управління.

Таким чином, стабілізація управління фінансовими ресурсами дозволить поряд із збільшенням надходжень власних фінансових ресурсів в місцевих бюджетах забезпечити досягнення принципів фінансової незалежності та самостійності органів місцевого самоврядування на території громади.

Список використаних джерел:

1. Бюджетний кодекс України від 08 липня 2010 року № 2456-VI [зі змінами та доповненнями] : [Електронний ресурс] : Верховна Рада України: офіційний веб-сайт. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2456-17>.
2. Закон України «Про місцеве самоврядування в Україні» від 21 травня 1997 року № 280/97-ВР [зі змінами та доповненнями] : [Електронний ресурс] : Верховна Рада України: офіційний веб-сайт. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280/97>.
3. Департамент фінансів, економіки та інвестицій Сумської міської ради. [Електронний ресурс] : URL <https://smr.gov.ua/uk/miska-vlada/vikonavchi-organi/strukturni-pidrozdili-sumskoji-miskoji-radi/2015-12-10-09-03-28/departament-finansiv-ekonomiki-ta-investitsij.html>